

SAID AHMAD ASARLARIDA HAYOT TASVIRI

*Jo'rayeva Nargiza Tilovmurodovna**Termiz davlat universiteti akademik litseyi**Ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi*

Annotatsiya: Said Ahmad asarlarida hayotning barcha murakkabligi va go'zalligi bilan mazmun-mohiyatini qamrab olgan holda inson tajribasini chuqur va mushohada bilan o'rganish taklif etiladi. Said Ahmad o'z asarlari orqali hayotning yorqin va ko'p qirrali qiyofasini chizadi, inson tuyg'ulari, munosabatlari, ekzistensial savollarning chuqurligiga chuqur kirib boradi. Uning hikoyalari chuqur hamdardlik tuyg'usi bilan sug'orilgan bo'lib, o'quvchilarni qahramonlar va ularning kurashlari, quvonchlari va g'alabalari bilan bog'lanishga chorlaydi. Sadoqat, mehr-oqibat, insonparvarlik va ishonch mavzulari uning ijodi davomida jaranglab, hayot qiyinchiliklarini yengishda axloqiy qadriyatlar muhimligini ta'kidlaydi. Ushbu maqolada Said Ahmad asarlarida hayot tasviri haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: Said Ahmad, hikoyanavis, asar, hayot tasviri, adabiyot, hikoya, Roman.

Аннотация: В произведениях Саида Ахмеда предлагается глубокое и наблюдательное исследование человеческого опыта, охватывающее суть жизни во всей ее сложности и красоте. Через свои работы Саид Ахмед рисует яркую и многогранную картину жизни, проникает в глубину человеческих чувств, отношений, экзистенциальных вопросов. Его рассказы пронизаны глубоким чувством сопереживания и приглашают читателей соприкоснуться с персонажами, их борьбой, радостями и триумфами подчеркивает важность нравственных ценностей в преодолении трудностей. В данной статье представлена информация об изображении жизни в произведениях Саида Ахмеда.

Ключевые слова: Саид Ахмад, писатель-рассказчик, произведение, образ жизни, литература, повесть, роман.

Abstract: In the works of Said Ahmed, a deep and observational study of human experience is offered, covering the essence of life with all its complexity and beauty. Through his works, Said Ahmed paints a bright and multifaceted picture of life, goes deep into the depths of human feelings, relationships, and existential questions. His stories are imbued with a deep sense of empathy and invite readers to connect with the characters and their struggles, joys and triumphs emphasizes the importance of moral values in overcoming difficulties. This article provides information about the depiction of life in the works of Said Ahmed.

Key words: Said Ahmad, story writer, work, image of life, literature, story, novel.

KIRISH

1920-yilning 10-iyunida Toshkent shahrining Samarqand darvoza mahallasida tugʻilgan. Uning bolaligi Elbek, Oybek, Gʻafur Gʻulom singari adiblar davrasida oʻtdi. Tabiatan qiziquvchan, tinib-tinchimas Said Ahmad adabiyotga kirib kelguncha juda koʻp sohalarda oʻzini sinab koʻrdi: agitplakatlar yozdi, artist boʻlishga urinib koʻrdi, doktorlik maktabida oʻqidi, qurilish texnikumida tahsil oldi, rassomlik maktabiga qatnadi, mashhur fotochi Pensonga shogird tushdi, gazetalarga xabarlar yozdi. U Nizomiy nomidagi pedinstitutda bir muddat oʻqigach, 1941-yilda „Mushtum“ jurnalida ishladi. 1942-1943-yillarda respublika radiosida, 1943-1947-yillarda „Qizil Oʻzbekiston“ gazetasida, 1948-1950-yillarda „Sharq yulduzi“ jurnalida mehnat qildi. 50-yillar boshida millatchi sifatida bir necha yil qamalib ham chiqdi. Milliy istiqlol yoʻlidagi xizmatlari uchun Said Ahmad 1999-yilda Oʻzbekiston Qahramoni unvoniga sazovor boʻlgan. Adib „Oʻzbekiston xalq yozuvchisi“ unvoniga, Davlat mukofotiga sazovor boʻlgan, „Buyuk xizmatlari uchun“, „Doʻstlik“ ordenlari bilan mukofotlangan.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODOLOGIYASI.

Said Ahmad hikoyanavis sifatida tanilgan. Uning „Choʻl burguti“, „Lochin“, „Boʻston“, „Toʻyboshi“, „Jimjitlik“, „Turnalar“, „Hayqiriq“, „Alla“, „Muhabbatning tugʻilishi“, „Qorakoʻz Majnun“ singari oʻnlab hikoyalarida sadoqat, mehr, odamgarchilik, ishonch, eʼtiqod singari maʼnaviy qadriyatlar taʼsirchan aks ettirilgan. Adib hikoyalarida inson ruhiyati tovlanishlarini koʻrsatishga katta eʼtibor berganligi uchun ham bitganlari zavq bilan oʻqiladi va u prozaning shoiri hisoblanadi. Yozuvchi hajviy hikoyalar yaratish boʻyicha Qahhor anʼanalarini davom ettirgan ijodkordir. Uning „Sobiq“, „Qoplon“, „Oʻrik domla“, „Mening doʻstim Babbaev“, „Muzey“, „Boʻri ovi“, „Xandon pista“ kabi koʻplab hajviyalarida inson tabiatidagi qusurlar badiiy tatqiq etiladi. Said Ahmad hajviy soʻz jilolarini nozik payqaydi va undan mohirona foydalanadi. Uning qishloq mavzusidagi „Qadrdon dalalar“ (1949), „Hukm“ (1958) qissalari, chalkash insoniy taqdirlar mahorat bilan aks ettirilgan „Qirq besh kun“, „Hijron kunlari“ (1964), „Ufq boʻsagʻasida“ (1969) romanlaridan iborat „Ufq“ trilogiyasi, inson qismati turgʻunlik davri qabohatlari fonida tasvirlangan „Jimjitlik“ (1988) romani, Bolalar hayoti ifodalangan „Sherzod va Gulshod“ (1945), dunyoning yetti burchiga yoyilgan „Kelinlar qoʻzgʻoloni“ (1976), yolgʻiz moʻysafidning ruhiy iztiroblari aks ettirilgan „Kuyov“ (1986) singari sahna asarlari adibning katta ijodiy mahoratlaridan dalolatdir.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Said Ahmad oʻzining sheʼr va nasri orqali borliq mohiyatini qamrab oladi, insoniyat kechinmalarining murakkab tomonlarini oʻrganadi. Uning bitiklarida muhabbat, yoʻqotish, sogʻinish va vaqt oʻtishi mavzulari chuqur oʻrganilib, oʻquvchilarga hayotning oʻtkir va introspektiv qarashlarini taqdim etadi. Said Ahmad asarlarida hayot obrazi oʻquvchilarda chuqur va shaxsiy miqyosda aks-sado beradigan

his-tuyg'ular, kechinmalar, mushohadalardan iborat gobelen sifatida namoyon bo'ladi. Said Ahmad jonli tasvir va lirik til orqali hayotning go'zalligining yorqin portretini chizib, o'quvchilarni borliqning o'tkinchi tabiati va insoniyatni bir-biriga bog'lab turgan azaliy haqiqatlar haqida fikr yuritishga chorlaydi.[5]

Said Ahmad asarlarida takrorlanib turadigan mavzulardan biri barcha tirik mavjudotlarning o'zaro bog'liqligi, hayot va o'limning siklikligidir. U tabiat ritmlarini, fasllarning o'zgarib turishini, o'zgarishlar muqarrarligini o'rganib, o'quvchilarga hayotning o'zgarimasligini, har bir lahzani qadrlash muhimligini eslatib o'tadi. Said Ahmad ijodida ham ishq va sog'inch asosiy mavzu bo'lib, u insoniy tuyg'ularning chuqurligiga, munosabatlarning murakkabliklariga chuqur kirib boradi. U o'z she'riyati orqali muhabbatning shiddatini, ayriliq dardini, xotiralarning achchiq-shirinligini o'zida mujassam etgan, inson qalbining ta'sirchan va ta'sirchan tasvirini yaratadi. Said Ahmadning hayot haqidagi tafakkuri ma'naviyat tuyg'usi, borliq sirlariga chuqur ehtirom tuyg'usi bilan sug'orilgan. U ma'no izlash, ichki xotirjamlikka intilish va o'z-o'zini kashf qilish sari sayohatni o'rganib, o'quvchilarga inson ongining zamirida yotgan teran haqiqatlarga nazar tashlashni taklif etadi. Said Ahmad asarlari hayotning nozik va introspektiv tadqiqini taqdim etib, o'quvchilarni o'z tajribalari, his-tuyg'ulari va e'tiqodlari haqida fikr yuritishga chorlaydi. Said Ahmad o'zining she'riy qarashlari va chuqur mushohadalari orqali hayot mohiyatini butun go'zalligi, murakkabligi va sirliligi bilan qamrab oladi, uning asarlari bilan shug'ullanuvchilarda unutilmas taassurot qoldiradi.[4]

Said Ahmadning yozish uslubi uning asarlaridagi hayotni tasvirlashda, hikoyalarining ohangi, obrazlilik va hissiy teranligini shakllantirishda hal qiluvchi o'rin tutadi. Uning o'ziga xos uslubi inson kechinmalari, his-tuyg'ulari va borliqning nozik jihatlarini yorqin tasvirlashga hissa qo'shadi. Said Ahmadning lirik til va she'riy obrazlardan foydalanishi uning yozuviga go'zallik va teranlik baxsh etadi. Uning hayajonli ta'riflari va boy metaforalari jonli va immersiv o'qish tajribasini yaratadi va o'quvchilarga uning hikoyalarining hissiy mohiyati bilan bog'lanish imkonini beradi. Said Ahmadning yozish uslubi hissiyot shiddati va xom rostligi bilan ajralib turadi. U insoniy tuyg'ularning murakkab tomonlarini chuqur o'rganadi, hayot quvonchlari, qayg'ulari va kurashlarini sezgirlik va hamdardlik bilan aks ettiradi. Uning nasri o'quvchilar bilan chuqur hissiy darajada aks sado beradi, hamdardlik va tushunishni uyg'otadi. Said Ahmad o'z asarlarida chuqurroq ma'no va mavzularni etkazish uchun ko'pincha ramziy ma'no va metaforadan foydalanadi. U ramziy tasvir va majoziy til orqali sevgi, yo'qotish va o'zlik kabi mavhum tushunchalarni o'rganadi, hikoyalariga murakkablik qatlamlarini qo'shadi va o'quvchilarni so'zlarining chuqurroq ma'nosini talqin qilish va mulohaza qilishga chorlaydi. Said Ahmadning yozish uslubi uning qahramonlarining ichki dunyosi va inson ruhiyatini chuqur o'rganish imkonini beradi. U insonning o'y-fikrlari, istaklari va qo'rquvlari murakkabligini chuqur o'rganadi,

ongning ichki jarayonlari va qahramonlarining hissiy manzaralari haqida tushuncha beradi. Said Ahmadning hikoya tuzilishi ko'pincha chiziqli bo'lmagan va parchalangan bo'lib, xotira va inson tajribasining nochiziqililigini aks ettiradi. U hayotning ko'p qirrali tabiatini aks ettiruvchi o'zaro bog'langan hikoyalar mozaikasini yaratish uchun o'tmish va hozirgi lahzalarni, orzu va voqelikni to'qadi. Said Ahmadning yozish uslubi hayot, borliq va olam haqidagi falsafiy mulohazalar va tafakkurlarni o'zida mujassam etgan. U ekzistensial savollarni qo'yadi, voqelik mohiyatini o'rganadi va inson borligining sirlarini o'rganadi, o'quvchilarni chuqurroq falsafiy mavzularda mulohaza yuritishga va introspektsiyaga chorlaydi. Said Ahmadning yozish uslubi uning hikoyalarida go'zallik, tuyg'u, teranlik va falsafiy idrok bilan singdirilgan holda asarlaridagi hayot tasvirini kuchaytiradi. U o'zining lirik tili, hissiyot shiddati, ramziy ma'nosi, ichki olamlarni o'rganishi orqali inson tajribasining mazmun-mohiyatini qamrab oladi va kitobxonlarni o'z-o'zini kashf etish va mulohaza yuritish sari chuqur sayohatga chorlaydi.[3]

Said Ahmadning asarlari o'quvchilarga chuqur ta'sir ko'rsatish, turli hissiy, intellektual va falsafiy javoblarni uyg'otish imkoniyatiga ega. Said Ahmadning yozuvi hissiy chuqurligi va shiddati bilan mashhur. Uning insoniy his-tuyg'ulari, munosabatlari va kurashlarini o'rganishi o'quvchilarda kuchli hissiy reaksiyalarni keltirib chiqarishi mumkin. O'quvchilar qahramonlarga hamdard bo'lishlari, ularning quvonch va qayg'ularini his qilishlari va hikoya qilinayotgan voqealarga chuqur aloqadorlikni his qilishlari mumkin. Qahramonlar va ularning kechinmalarini nozik tasvirlash orqali Said Ahmadning asarlari o'quvchilarda hamdardlik va tushunishni rivojlantirishi mumkin. O'quvchilar insoniy his-tuyg'ular va munosabatlarning murakkabligi haqida tushunchaga ega bo'lishlari mumkin, bu esa insoniy tajribalarning xilma-xilligini ko'proq tushunishga olib keladi. Said Ahmad asarlarida ko'pincha ekzistensial savollar, falsafiy mavzular, hayot va borliq haqidagi introspektiv mulohazalar mavjud. O'quvchilarni asarlarda taqdim etilgan mavzular asosida o'zlarining e'tiqodlari, qadriyatlarini va tajribalari haqida o'ylash, o'z-o'zini mulohaza yuritish bilan shug'ullanishlari mumkin. Said Ahmadning yozish uslubi va hikoya qilish murakkabligi o'quvchilarni intellektual rag'batlantirishi mumkin, ularni tanqidiy fikrlashga va uning asarlaridagi ma'noning chuqur qatlamlari bilan shug'ullanishga undaydi.[2]

O'quvchilar murakkab g'oyalar haqida o'ylashlari, ramziylikni talqin qilishlari va hikoyalarning nozik tomonlarini ochishlari mumkin. Said Ahmadning asarlari o'quvchilarni ijodiy ruhlantirishi, yangi g'oyalar, istiqbollar va badiiy ifodalarni uyg'otishi mumkin. Uning tilining go'zalligi, mavzularining teranligi, hikoyasining boyligi o'quvchilarning ijodiy tasavvurini yondirib, o'z ijodiy imkoniyatlarini o'rganishga undaydi. Said Ahmad asarlari ko'pincha madaniy, ijtimoiy va siyosiy masalalarga bag'ishlangan bo'lib, jamiyat va inson xatti-harakatlarining muhim jihatlari yoritib beradi. O'quvchilar turli madaniyatlar, istiqbollar va ijtimoiy dinamikalarni chuqurroq tushunishlari mumkin, bu esa madaniy xabardorlik va ijtimoiy

ongni oshirishga olib keladi.Said Ahmadning asarlari o'quvchilarni chuqur darajada ta'sir qilish, fikrni qo'zg'atish, his-tuyg'ularni uyg'otish, shaxsiy o'sish va fikrlashni ilhomlantirish qudratiga ega. Uning hikoyalari bilan shug'ullanish orqali o'quvchilar o'z-o'zini kashf qilish, hamdardlik va intellektual kashfiyotning o'zgaruvchan sayohatiga kirishlari mumkin.Said Ahmad istiqlol yillarida ham hayotdagi o'zgarishlar haqida ko'plab maqola, badialar yozdi, avvalgidek quvnoq yumoristik, jo'shqin lirik hikoyalar yaratdi. "Xandon pista" (1994), "Bir o'pichning bahosi" (1995) hajviy to'plamlari, "Yo'qotganlarim va topganlarim" (1998), "Qorako'z majnun" (2001), "Kiprikda qolgan tong" (2003) kitoblari, 3 jildli „Tanlangan asarlari“ (2000) chop etildi. „Yo'qotganlarim va topganlarim“da G'afur G'ulom, Oybek, Mirtemir, Shayxzoda, Saida Zunnunova va boshqa bir qator zabardast o'zbek yozuvchi va shoirlarining jonli qiyofasini badiiy bo'yoqlarda ifodalab berdi. Istiqlol tufayli odamlar qismati va ruhiyatidagi yemirilishlar haqida bahs qiluvchi "Qorako'z majnun", "Ot bilan suhbat", "Azroil o'tgan yo'llarda" hikoyalari, qatag'on davri xotiralari bilan bog'liq. "Borsa kelmas darvozasi", "Taqdir, taqdir...", "Oftoboyim" hikoyalari, adibning o'zi yaqindan muloqotda bo'lgan ustoz adiblar, tengdoshlari, shogirdlari va nihoyat, o'z hayot va ijod yo'li haqidagi xotira esselari mustaqillik davri o'zbek adabiyotida muhim hodisa bo'ldi.[1]

XULOSA

Said Ahmad asarlari o'zbek adabiyotida nodir xazina sanaladi, uning yozuvi yuzlab ilmiy ishlarga asos bo'lib xizmat qiladi. Uning asarlari sadoqat, mehr-oqibat, insonparvarlik, iymon-e'tiqod, ishonch kabi axloqiy qadriyatlarining teranligi va tadqiqi bilan mashhur. Said Ahmadning yozuvi hissiy rezonans, intellektual rag'batlantirish, madaniy va ijtimoiy xabardorlik bilan ajralib turadi. Uning hikoyalari orqali o'quvchilar ekzistensial savollar ustida mulohaza yuritish, murakkab his-tuyg'ular va munosabatlar bilan shug'ullanish va inson tajribasining nozik tomonlarini o'rganishga taklif qilinadi. Said Ahmadning asarlari kitobxonlarda hamdardlik, o'z-o'zini mulohaza yuritish va ijodkorlikni uyg'otadi, ularni hayot murakkabliklari haqida fikr yuritishga va inson borlig'ining rang-barangligini qadrlashga undaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

- 1.Куронов Д. Адабиётшунослик луғати / Д.Куронов, З.Мамажонов, М.Шералиева. – Тошкент: Akademnashr, 2013. – 4088 б.
- 2.Said Ahmad.Tanlangan asarlar II jild. – Toshkent: “Sharq” nashriyoti, 2000. – 270 b.
- 3.Said Ahmad. Qorako'z Majnun. – Toshkent: “O'zbekiston”nashriyoti, 2013. – 232 b.
- 4.Normatov U., Said Ahmad [Adabiy portret], Toshkent, “O'qituvchi”1971.
2. G'afurov I., Prozaning shoiri, Toshkent, “O'qituvchi” 1984.